

La nespra del Japó

(ALDC, V, 1180. La nespra del Japó)

La *nespra del Japó* és el fruit del *nesprer del Japó* (*Eriobotrya japonica*), rosàcia originària de la Xina meridional, importada a Europa al s. XVIII i cultivada en territori català des del s. XIX, i presenta denominacions de doble origen: **1)** transferència de *Mespilus germanica* a *Eriobotrya japonica*; **2)** innovacions lèxiques. Cal comparar les dades d'aquest comentari amb les del mapa 631 i tenir en compte que la manca de respostes és deguda a la desconeixença del cultiu de l'arbre.

1) El fet de pertànyer a la mateixa família de rosàcies que la *nespra* tradicional, tot i tenir característiques diferenciades, explica que *nespra* s'hagi aplicat a l'*Eriobotrya japonica*, a voltes amb el determinant *del Japó* (1, 3, 5, 14), denominació que trobem en ross., on pot ser un calc del fr. *nèfle du Japon*; també s'ha usat el geosinònim, *nespla* 42: un i altre presenten unes formes de *m.*, *nespro* (var. *nyespro* 118, 150, 151, 156, 182, 185, *nésprol* 147, com *ninxol/nínxol*, igual que *nyésprol* 152, amb palatalització) i *nesplo* 39, 45, 46 (var. *nyesplo* 144, 149, 154, 155), provocades per l'inductor *níspero*. A partir de *nespro* es va formar el nom d'arbre *nesproner* (o *nesploner*) i d'aquí, *nespró* (o *nespló* 34, 38), d'acord amb models fitonímics com *lledoner-lledó*, *aranyoner-aranyó*.

2) El cat. *níspero* (< *niéspero* < llat. vg. *NĒSPĪRUM) s'ha estès a *níspero* 43, 73, 78, 80-82, 84, 108, 122, 130, 138, 180, sincopat en *nispro* o *nísprol* 147, 188, o palatalitzat en *nyíspero* 158, 161, 164, 181, *nyispro* 148, 160, 162, 163, 167, 171, 183, *nyiespro* 108, *llispero* 159, 166, *llispro* 172, 175; *vispero* 165, 169, *avispero* 170, *vispro* 173, *avispro* 173, potser homonimitzat formalment amb (*a*)*vispa*. *Níspolo* 186

sembla d'influència arag., mentre que *nisplo* 70, 189 (o *nyisplo* 125) s'ha encreuat amb *nespla*; l'alg. *néspola* 85 (pron. [n'espura]) és tributari de l'it.

Bricoc d'Àfrica 13 està format amb un nucli pres del fr. *abricot* i amb un determinant que atribueix procedència africana a una fruita exòtica (cf. ross. *figa de Berberia* [f,iʲʊə ðə βarβar'i], cat. *figa de moro*). *Aguacate* 187 (var. *auacate* 190) és pres del cast., on prové de l'asteca *auácatl*.

No podem deixar de fer esment de dos mots que no apareixen a les nostres enquestes: *dispensa* i *micaco*. El primer és propi de l'Armentera (Alt Empordà) i el segon és freqüent en poblacions costaneres del Maresme, al qual s'ha atribuït origen japonès (*DECat*), però sense justificar-ho, car en japonès el fruit es diu *biwa* (o *hiwa*) i la paraula *mikaku* 'sentit del gust, gust' no sembla tenir res a veure amb la *nespra*; Ko Tazawa (cf. Veny, 1998 b) creu que podria tenir relació amb *kaku* 'pinyol' i *mi* 'tres', al·lusiu al nombre de llavors, però, atès que el mot hauria pogut arribar al Maresme a través dels colons que tornaven d'Amèrica, s'hauria d'escatir com el mot va arribar a aquest continent.

Es tracta de la fruita d'un arbre que arriba a Catalunya força tard a través del cast. *níspero*, que és objecte d'adaptacions fonètiques (*nispro*, *nyispro*, etc.) i morfològiques (*nespro*, influït per *nespra*; *nespró*). El ross. *nespra* s'ha desambiguat amb el determinant *del Japó*.

Són mots normatius *nispro*, considerat vulgar com el nom de l'arbre, *nisprer* (*DG1*, 1932, s. v. *nesprer del Japó*), i desapareguts de les posteriors edicions (*DIEC1*, 1995, *DIEC2*, 2007); *nespra*, des del *DIEC2*, 2007.